

Черкас Н.І.

аспірант

Львівська комерційна академія

Науковий керівник:

Шевчук В.О., д.е.н., проф. каф.

міжнародних економічних

відносин ЛКА

РОЛЬ ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ У ПІДВИЩЕНІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НЕСИРОВИНОГО ЕКСПОРТУ

Цілком зрозуміло, що на сьогодні “економічний прорив” у зростанні країн, що розвиваються може бути досягнутим лише за рахунок розвитку високотехнологічний промислових виробництв і розширення експорту їх продукції. Світовий досвід доводить, що активна промислова політика є запорука успішних перетворень в галузі стимулювання несировинного експорту. В сфері проведення індустріальної політики в Ірландії найбільш важливим ключовим зрушенням був відхід від вузької зосередженості на обробній промисловості та політика стимулювання розвитку високотехнологічних секторів економіки [1, с. 1803]. Пряма підтримка з боку держави індустріального розвитку продовжують залишатись одним із пріоритетних питань. Стимулювання несировинного експорту може відбуватися шляхом забезпечення доступу до кредитних фондів, повернення частини податків, сплачених на стадії виробництва, юридичної підтримки експортерів при проходженні процедур міжнародної сертифікації.

Промислова та індустріальна політика держави повинні базуватися на стимулюванні експорту в наукомістких галузях, навіть якщо порівняльні переваги у сировинних ресурсах та робочій силі вказують на доцільність спеціалізації на низькотехнологічних галузях. Важливо, як свідчить приклад успішного розвитку східноазіатських країн [6, с. 88], спрямувати ресурси у галузі, де вони будуть використані більш ефективно. Це, передусім, експортоорієнтовані галузі, а по-друге – високотехнологічні. Одночасно, це не означає, що Україні не варто розвивати існуючі порівняльні переваги. Для країн, що розвиваються доходи від експорту є важливим джерелом міжнародного обміну, припливу капіталу та фінансування реструктуризації з метою покращення спеціалізації експорту.

Товарна структура української зовнішньої торгівлі переконує, що зростання експорту в Україні відбувається переважно за рахунок сировинних

галузей (рис. 1.). Станом на кінець 2007 р. в експорті продовжує домінувати продукція металургії (близько 40%) і хімічної промисловості (10%), тоді як частка машин та устаткування становили близько 12%. У 2007 р. питома вага продукції чорної та кольорової металургії в українському експорті зросла до 42,2% проти 39,9% у 2004 р. Така ситуація ставить під загрозу стабільні валютні надходження в національну економіку, зважаючи на те, що у розвинутих країнах зменшується потреба у сировинних ресурсах.

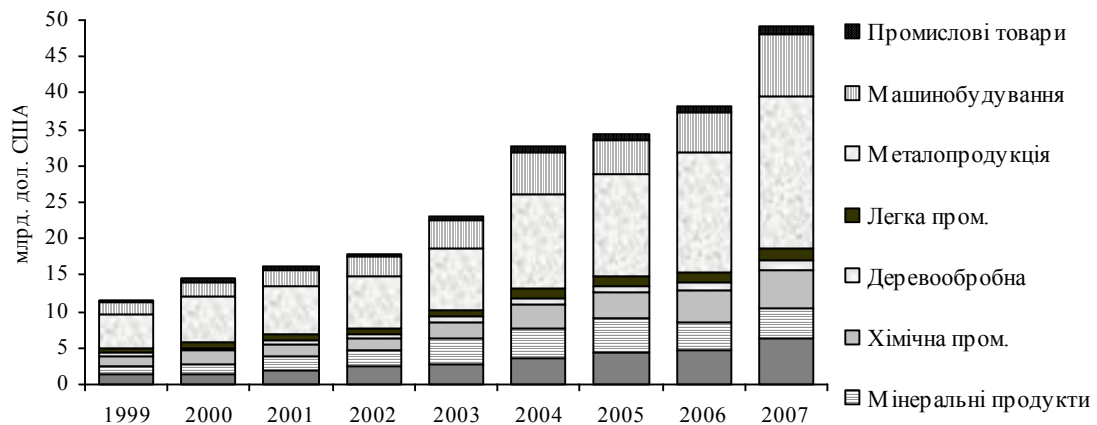

Рис. 1. Товарна структура українського експорту, 1999-2007 рр.

Джерело: розраховано на основі даних Держкомстату України

Сучасна промислова політика в Україні для ефективного стимулювання несировинного експорту має поєднувати заходи як так званої “твердої”, так і “м’якої” промислової політики, і включати [2, с.178]: 1) опору на бюджетне субсидування і кредитування підприємств пріоритетних галузей; 2) розвинені механізми непрямого субсидування компаній за рахунок регулювання цін на сировину й енергію, тарифів природних монополій; 3) залучення прямих іноземних інвестицій, мотивованих зацікавленістю у запобіганні високих тарифів; 4) орієнтацію на підвищення конкурентоспроможності національних виробників; 5) підтримку інвестиційних проектів, що дозволяють приватному бізнесу підвищити рівень ефективності.

Система фінансової підтримки з боку держави створена у всіх країнах, що експортують продукцію високого ступеня переробки і базується на пільговому кредитуванні та страхуванні політичних і комерційних ризиків банків-кредиторів. До фінансових інструментів стимулювання експорту належать: кредитування, страхування, експортні гарантії, державні субсидії, гранти [3, с. 54].

Одним із основних фінансових інструментів підтримки польського несировинного експорту є страхування експортних угод Корпорацією KUKE, які охоплюють страхування експортних кредитів (кредит постачальника або кредит для покупця польських товарів). У міжнародній торгівельній практиці стандартним є продаж несировинних товарів в кредит або з відстрочкою платежу (30-90днів); таким чином фінансується 80% експорту несировинних товарів [5, с. 5]. У Польщі продовжується робота щодо підготовки впровадження нової методики встановлення відсотків за експортними кредитами на основі ставки CIRR (*англ.* Commercial Interest Reference Rate), мета якої – збільшити експорт шляхом створення для польських експортерів рівних умов конкуренції на міжнародних ринках. Відсоткова ставка буде постійною протягом всього періоду надання кредиту для інвестиційних товарів (як для постачальника, так і для покупця польських товарів). Держказначейство Польщі надає підтримку експортерам у формі поруки або гарантії для повернення кредитів, які отримані, перш за все, на фінансування технологічної продукції на експорт.

В Україні кредитування та страхування ризиків на міжнародних ринках здійснює державний експортно-імпортний банк (Укрексімбанк). Укрексімбанк з 1995 р. здійснює проект розвитку експорту спільно з МБРР; у 1997 р. був залучений кредитний ліміт на 60 млн. дол. США під гарантії уряду України до 2015 р. [3, с. 54]. Однак, вітчизняному кредитуванню експорту характерні певні недоліки: 1) допомога здійснюється, в основному, не за рахунок державних коштів, а приватних установ і кредитних ліній міжнародних фінансових організації, що робить умови кредитування менш привабливими; 2) відсутній механізм кредитування іноземних покупців українських товарів; 3) комерційні банки проводять кредитування експортерів на рівних умовах з іншими виробниками, та ін [4, с. 3].

Національна промислова політика має підтримувати інфраструктурні проекти, що являються визначальною умовою залучення потужних компаній-інвесторів. Реалізація інфраструктурних проектів повинна включати [2, с. 235]: транспортну інфраструктуру (включаючи портову і трубопровідну);

інформаційну інфраструктуру (включаючи системи супутникових і оптико-волоконних комунікацій); освітню і науково-технічну інфраструктуру (системи вузівської та професійно-технічної освіти у взаємозв'язку з науковими установами); соціальну і комунальну інфраструктуру (забезпечення життєдіяльності населених пунктів, де розміщені господарські об'єкти). Тому доцільним вважаємо використання наступних фінансових інструментів підтримки технологічної діяльності: безпосереднє фінансування створення технологічних галузей, наукоємних виробництв за рахунок коштів державного бюджету; надання безпроцентних або пільгових позик і грантів; державне замовлення на інноваційні експортоорієнтовані продукти; дотації за рахунок державного виробництва або технологій; компенсації банківського відсотка, у випадку спрямування позики на фінансування інвестицій у технологічні інноваційні зміни; державні виплати провідним науковим центрам і вченим; компенсація науково-дослідним установам витрат, пов'язаних з налаштуванням інформаційного забезпечення.

Перелік використаних джерел:

1. Barry F., Bradley J. FDI and Trade: The Irish Host-Country Experience // *The Economic Journal*. – 1997. – Vol. 107. – No. 445. – P. 1798-1811.
2. Геєць В.М., Семиноженко В.П. Інноваційні перспективи України – Харків: Константа, 2006. – 272 с.
3. Євдокомива Ю. Мале та середнє підприємництво в експортоорієнтованій стратегії розвитку України//*Міжнародна економічна політика*, 2007. – № 4. – с. 48-74.
4. Колінець Л. Аналіз стимулювання експорту в Україні та шляхи його покращення // *Наукові записки*, 2005. – №14.
5. Сидяченко В.Г. Впровадження фінансових інструментів розвитку експорту в Україні із врахуванням досвіду діяльності Корпорації Страхування Експортного Кредитування Польщі // *Зовнішньоекономічний курер*, 2002. – №1.
6. Шинкоренко Т. Структурні зміни в економіці України: порівняння із загальносвітовими тенденціями // *Економіка і прогнозування*, 2006. – № 2. – С. 77-92.